

Djelovodni broj: 05-4/24-3

ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE

NACIONALNI PREVENTIVNI MEHANIZAM

**Po Opcionom protokolu uz Konvenciju UN protiv torture
i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka**

IZVJEŠTAJ O OBILASKU

Odjeljenja bezbjednosti (OB) Tivat

Uprave policije Crne Gore

Podgorica, mart 2024. godine

Podaci o obilasku

Vrsta obilaska:	Kontrolni obilazak;
Svrha obilaska:	Ocjena stanja i ispunjenosti ranijih preporuka Zaštitnika ¹ , prevencija torture;
Datum obilaska:	29.2.2024. godine;
Najava obilaska:	Obilazak nije najavljen;
Tim za obilazak:	Mirjana Radović, Zamjenica Zaštitnika; Mensur Bošnjak, Savjetnik Zaštitnika.

1. Uvod

Zaštitnik, u skladu sa Ustavom Crne Gore² i Zakonom o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore³, vrši poslove Nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM) u cilju prevencije mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja lica lišenih slobode, a u skladu sa Zakonom o potvrđivanju Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka.⁴

NPM preduzima mjere za sprječavanje mučenja i drugih oblika surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka, sprovođenjem redovnih i kontrolnih obilazaka mjesta u kojima se nalaze ili se mogu naći lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje, odlukom suda ili drugog državnog organa.

Članovi tima NPM-a imaju pravo:

- da bez prethodne najave obilaze organe, ustanove i organizacije i pregledaju prostorije u kojima se nalaze ili bi se mogla nalaziti lica lišena slobode;
- na pristup podacima o: organima, ustanovama i organizacijama u kojima se nalaze lica lišena slobode, broju lica lišenih slobode u organu, ustanovi ili organizaciji koju obilaze i o postupanju sa licima lišenim slobode;
- da bez prisustva službenog lica razgovaraju sa licima lišenim slobode i drugim licima koja mogu da daju odgovarajuće informacije u vezi sa sumnjom da se krše ljudska prava u organu, ustanovi ili organizaciji koju obilaze.

¹ Svi izrazi koji se u ovom Izveštaju koriste u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu;

² Član 81 Ustava Crne Gore;

³ Zakon o Zaštitniku ("Službeni list Crne Gore", br. 042/11 od 15.08.2011, 032/14 od 30.07.2014, 021/17 od 31.03.2017);

⁴ "Službeni list Crne Gore – međunarodni ugovori", br 9/2008;

1.1. Razgovor sa zaposlenima u Odjeljenju bezbjednosti Tivat

Tim NPM-a obavio je kontrolni obilazak Odjeljenja bezbjednosti Tivat u cilju provjere realizacije preporuka datih u prethodnom obilasku.

Tokom kontrolnog obilaska obavljen je razgovor sa načelnikom OB-a Knežević Miodragom kao i sa zamjenicom komandira Balić Dajanom.

Na licu mjesta pregledan je dio dokumentacije, dok je dio dokumentacije tim NPM-a izuzeo radi naknadne analize.

NPM je u martu 2022. godine obavio redovni obilazak ovog OB-a i dostavio izvještaj, koji je objavljen na web stranici institucije Zaštitnika.⁵

1.2. Opšte informacije

Od početka 2023. godine zaključno sa danom obilaska, prema evidencijama, 49 lica je bilo lišeno slobode, dok je zadržanih lica bilo 3 lica.

Tim je izvršio uvid u registre lica lišenih slobode i zadržanih lica, i konstatovao da se isti vode uredno.

Kada su u pitanju ta lica, ukoliko budu zadržano više od 12 časova, službenici OB Tivat su dužni da obezbijede obroke shodno Pravilniku o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova.⁶ Obroci za zadržana lica se obezbjeđuju na osnovu važećeg ugovora Ministarstva unutrašnjih poslova sa kompanijom koja se bavi prehrambenom djelatnošću.

OB Tivat takođe ima problem sa manjkom broja službenika. Naime, radna mjesta predviđena sistematizacijom nijesu popunjena u potpunosti, dok, prema riječima načelnika, tokom ljetnje turističke sezone dobijaju mali broj službenika radi vršenja ispomoći.

Obzirom da su prostorije za zadržavanje u ovom OB-u stavljene van upotrebe, dodatni problem u funkcionisanju ovog OB-a kada su u pitanju LLS/ZL jeste taj, što često svi kapaciteti u OB Kotor budu popunjeni u prostorijama za zadržavanje, i sa tim u vezi lica moraju da sprovedu do drugog najbližeg OB-a (OB Herceg Novi, OB Budva, OB Bar), što dodatno smanjuje broj raspoloživih službenika za rad na terenu.

⁵ https://www.ombudsman.co.me/zastitaprevencija/94.news_report.html

⁶ „Službeni list Crne Gore“, br. 021/14 i 066/15 od 26.11.2015. godine – član 186;

1.3. Ispunjenost ranije datih preporuka

Prema riječima načelnika i zamjenice komandira, zadržano lice se prilikom lišenja slobode bez odlaganja obavijesti i pouči da ima pravo da o zadržavanju obavijesti lice koje sam odredi, kao i diplomatskog, odnosno konzularnog predstavnika države čiji je državljanin, odnosno predstavnika odgovarajuće međunarodne organizacije ako se radi o raseljenom licu ili licu bez državljanstva..

Naumičnim uvidom u dosije jednog od lica lišenog slobode, Zaštitnik zapaža da se u istom nalazi Zapisnik o upoznavanju zadržanog lica za njegovim pravima, gdje je konstatovano da je isto lice odbilo da potpiše Zapisnik.

Da bi pravo na pristup advokatu u potpunosti bilo djelotvorno, ono treba biti zagarantovano od samog početka lišavanja slobode. Zapravo, CPT je u više navrata utvrdio da je period odmah nakon lišavanja slobode razdoblje kada je rizik od zastrašivanja i fizičkog zlostavljanja najveći. Nadalje, pravo na pristup advokatu bi se trebalo primjenjivati od trenutka lišenja slobode, bez obzira na tačan pravni status dotične osobe; tačnije, uživanje ovog prava ne bi trebalo da zavisi od toga da li se osoba formalno proglašava „osumnjičenom“. Na primjer, u okviru mnogih pravnih sistema u Evropi, osobe mogu biti obavezane da prisustvuju i provedu određeni vremenski period u ustanovama za provođenje zakona i to u svojstvu „svjedoka“ ili zbog „informativnih razgovora“; CPT zna iz iskustva da za dotične osobe može postojati ozbiljan rizik od zlostavljanja.”⁷

Dakle, Zaštitnik konstatuje da je ranije data preporuka koja se odnosi na postojanje faktičkog dokaza da je lice upoznato sa pravima u prvim momentima lišenja slobode ispoštovana, odnosno da je u konkretnom slučaju licu ponuđeno da se upozna sa svojim pravima i da ista može iskoristiti u bilo kojoj fazi postupanja prema njemu od strane policijskih službenika.

Preporuka - da se o upoznavanju sa pravima lica lišenih slobode, sačini zapisnik koji će biti potpisan od strane tog lica i policijskog službenika koji ga je o pravima upoznao - **ispunjena**.

Preporuka Zaštitnika koja se odnosi na davanje obroka licu, odnosno konstatacije vremena kada je licu ponuđen obrok, Zaštitnik nije mogao u potpunosti provjeriti. Naime, sva dokumentacija koja se odnosi na LLS/ZL, prije svega Zapisnik o obezbjeđenju LLS/ZL se vodi i arhivira u OB-ima gdje se ta lica sprovode radi boravka u prostorije za zadržavanje, obzirom da se LLS/ZL ne zadržavaju u prostorije OB Tivat.

⁷ Izvod iz 21. Opšeg izvještaja, objavljeni 2011. godine;

Međutim, obzirom da im OB Tivat obezbjeđuje hranu, Zaštitnik je izvršio uvid u račune koji se odnose na obezbjeđivanje hrane za LLS/ZL koja zadržavaju službenici OB Tivat.

Preporuka – da se u Zapisniku o obezbjeđenju lica lišenih slobode i zadržanih lica uvijek konstatuje vrijeme kada je licu ponuđen obrok – **nije bilo moguće provjeriti.**

U OB Tivat se vodi posebna Evidencija o licima koja su pristupila po pozivu a koja shodno ZKP-u⁸ mogu biti zadržana najduže do 6 sati. CPT je istakao da je važno da kada god se neko lice dovede ili pozove u policijsku ustanovu u cilju prikupljanja informacija o krivičnom djelu, njegovo/njeno prisustvo uvijek propisno evidentira. Posebno, u evidenciji treba navesti ko je doveden ili pozvan, od strane koga, po čijem nalogu, u koje vrijeme, iz kog razloga, u kom svojstvu (osumnjicheni, svjedok, itd.), kome je dotično lice predato i kada je dotično lice napustilo prostorije policije.⁹

Uvidom u ovu evidenciju u OB Tivat ustanovljeno je da ista sadrži više rubrika koje se ne poklapaju sa navedenim standardima, te da ni postojeće rubrike nijesu ispunjene tako da se ne može tačno utvrditi ukupni vremenski period koje je lice provelo u OB-u.

Preporuka – da se evidencija za lica koja su pristupila po pozivu popunjava uredno i da u njoj postoje sve rubrike u skladu sa navedenim standardima CPT-a – **nije ispunjena.**

Kada je u pitanju evidencija koja se odnosi na ulazak i izlazak ostalih lica (stranaka) u ovom OB-u ne vode posebnu evidenciju već takve događaje evidentiraju kroz „dnevnik događaja“.

Preporuka – da se vodi posebna jedinstvena evidencija o građanima koji pristupe u OB Tivat (evidencija ulazaka i izlazaka) – **nije ispunjena.**

Prema riječima načelnika OB-a, kada je u pitanju izgradnja nove zgrade u kojoj će biti smješteno i OB Tivat, ima pomaka. Naime, određena procedura koja je vezana za početak građenja tog objekta je završena i očekuje se izbor izvođača koji će izvoditi radove na tom objektu.

Zaštitnik još jednom ukazuje da što je prije moguće, treba riješiti problem prostorija u kojima je smješteno OB Tivat, jer prostorije nijesu uslovne kako za rad policijskih službenika tako ni za smještaj LLS/ZL, što dodatno otežava funkcionisanje ovog Odjeljenja.

⁸ Zakon o krivičnom postupku, (Sl. list CG br. 057/09, 049/10, 047/14, 002/15, 035/15, 058/15, 028/18)-čl. 259;

⁹ CPT/Inf (2019) 2, str 22;

Preporuka – da se razmotri mogućnost izgradnje nove zgrade u kojoj će biti smještene prostorije Odjeljenja bezbjednosti Tivat a samim tim i izgrađene nove prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode i zadržanih lica – **nije ispunjena.**

1.4. Zaključak

Zaštitnik ukazuje da stavljanje prostorija za zadržavanje van funkcije nije trajno rješenje i da može dovesti do kršenja procesnih garancija od zlostavljanja ukoliko u OB Kotor ili nekom drugom OB-u ne bi imali mjesta da se lice iz OB Tivta zadrži, za šta postoji snažna pretpostavka imajući u vidu da se radi o gradovima na jugu države i da se u sezoni statistički lica više zadržavaju nego van sezone. Zaštitnik ukazuje na neophodnost rješavanja ovakve situacije, i potrebu za pravljemjem novog objekta OB Tivat.

Naime, i u prethodnim izvještajima o obilasku OB Tivat ukazivano je na probleme ovog OB-a u kojem su uslovi za obavljanje redovnih zadataka loši, kao i da se zbog starosti objekta javljaju problemi sa instalacijama što ga čini nebezbjednim. Zaštitniku je još 2019. godine ukazano da će se praviti novi objekat, što do danas nije realizovano.¹⁰

Na osnovu zatečenog stanja u OB Tivat Zaštitnik konstatuje da je jedna od datih preporuka OB-u ispoštovana, a čijom se realizacijom značajno unaprijedilo ostvarivanje procesnih prava lica koja se lišavaju slobode. Međutim, kada je u pitanju vođenje evidencija Zaštitnik primjećuje da date preporuke nijesu ispoštovane, i sa tim u vezi Zaštitnik ukazuje nadležnima u OB Tivat da je neophodno što prije pristupiti poštovanju datih preporuka.

Savjetnik Zaštitnika
ljudskih prava i sloboda Crne Gore

Mensur Bošnjak

Zamjenica Zaštitnika
ljudskih prava i sloboda Crne Gore

Mirjana Radović

¹⁰ https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/32.news_report.html